

УДК 631.151

ШЛЯХИ ЗБІЛЬШЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ М'ЯСОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

О. Рудь, аспірант

Уманський державний аграрний університет

Ключові слова: м'ясопродуктовий, виробництво, собівартість, реалізація, переробка, продукція, структура.

М'ясопродуктовий підкомплекс – це один із найпотужніших спеціалізованих підкомплексів АПК. Його формування зумовлено високоінтенсивним розвитком тваринництва, досить значною щільністю м'ясного скотарства, свинарства, вівчарства і птахівництва, високим рівнем розвитку м'ясопереробної промисловості та обслуговуючих галузей в економічних районах і областях. Виробництво м'яса та м'ясопродуктів – один із важливих напрямів спеціалізації агропромислового комплексу України, що визначає його участь у суспільному і територіальному поділі праці.

Постановка проблеми. Основні проблеми м'ясопродуктового підкомплексу – це дуже великі деструктивні зміни в його розвитку. Насамперед потрібно назвати великі диспропорції між виробничими потужностями переробних підприємств і наявними сировинними ресурсами, між розвитком тваринництва і кормовиробництва. Отже, головним у розвитку м'ясопродуктового підкомплексу повинно бути збалансування усіх його галузей і складових частин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування регіонального м'ясопродуктового підкомплексу вивчали багато дослідників, а саме: О. Мазуренко, М. Місюк, О. Галич та ін.

Прогнозуючи розвиток м'ясопродуктового підкомплексу на перспективу, О. Мазуренко передбачає, що розвивати переробку худоби та птиці сільськогосподарськими підприємствами слід у великих розмірах – у межах 10 тис. ц і більше живої ваги за рік. Для цього слід формувати власні м'ясопереробні підприємства [4].

На думку М. Місюк, ринок м'яса і м'ясопродуктів у регіоні доцільно формувати на міжгалузевій корпоративній основі, де б різні ланки підприємницьких структур на відповідних рівнях їх функціонування прогнозуванням та консультаційно-дорадчою роботою формували потоки потрібної продукції каналами ефективного бізнесу [5].

Галич О. вважає, що м'ясо-молочний продуктовий підкомплекс вимагає системних зусиль щодо його адаптації до ринкових відносин на основі оптимізації структури виробництва, зниження питомих витрат виробничих ресурсів, постійного моніторингу вимог ринку до якості та асортименту м'ясо-молочної продукції, вдосконалення економіко-організаційної структури аграрних підприємств, забезпечення паритетних взаємовідносин між різними сферами м'ясо-

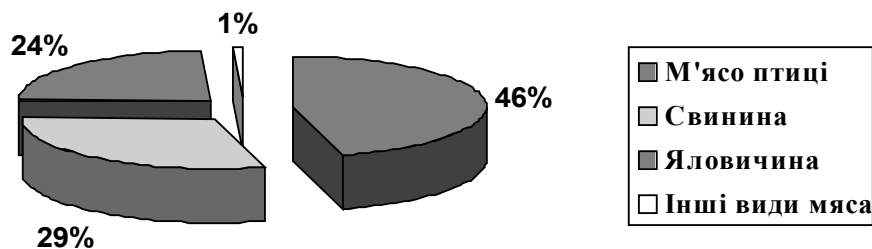
молочного продуктового підкомплексу, промисловістю та аграрним сектором економіки [3].

Постановка завдання. Завдання дослідження – аналіз і вивчення проблем задоволення потреб населення у м'ясній продукції в регіонах, зниження собівартості на неї й формування регіонального м'ясопродуктового підкомплексу Черкаської області в умовах ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Основою розвитку м'ясопродуктового підкомплексу є скотарство і свинарство, значно менше – вівчарство і птахівництво. Свинарство – найбільш скороспіла і високоефективна галузь тваринництва. Воно дуже добре оплачує корм і дає найсмачніше та висококалорійне м'ясо. У минулому дуже розвинене свинарство, особливо у Вінницькій, Полтавській, Черкаській, Запорізькій, Миколаївській та Херсонській областях, у приміських зонах Києва, Харкова, Одеси і Львова, поступово занепадає. М'ясна промисловість щоразу більше недоодержує свинини [6].

Частку кожного виду м'яса у загальній структурі виробництва м'яса в Черкаській області за 2004 та 2007 роки наочно видно з графіків (див. рис.). Найбільшу питому вагу має м'ясо птиці – 47,8%, частка свинини становить 29%, яловичини – 23%, решта – інші види м'яса. Це пов'язано зі суттєвим зменшенням випуску м'яса його найбільшими виробниками.

2004 рік

2007 рік

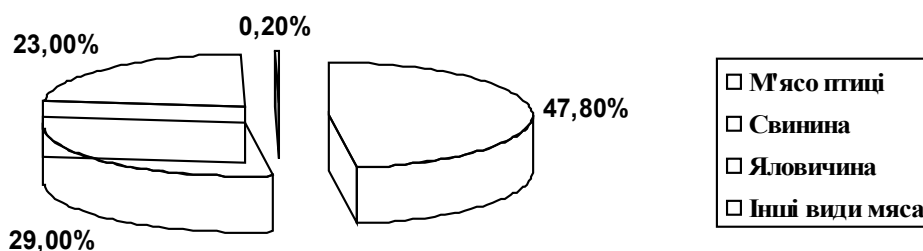

Рис. Структура виробництва м'яса за видами в усіх категоріях господарств Черкаської області.

Протягом останніх чотирьох років виробництво м'яса в Україні зменшилось. Сьогодні воно значно менше від рівня 1960-1965 років. Якщо така тенденція спаду виробництва продукції продовжуватиметься надалі, то населенню України загрожує значне недоїдання м'яса і м'ясопродуктів.

Аналогічна тенденція зафіксована й у Черкаській області. Загалом у 2007 р. м'яса вироблено 67 893 т (на 4%), у тому числі: свинини – 19 661 т (на 5%), яловичини – 15 515 т (на 8%), інших видів м'яса – 164 т (на 42%) менше порівняно з 2004 р. [2].

Виробництво м'яса на душу населення в Україні за 2006 р. становить 28,9 кг м'яса у забійній вазі, що нижче за світовий показник (36,6 кг), а порівняно з іншими країнами світу, менше у декілька разів. Наприклад, у Франції його виробляють 111,0 кг, в Угорщині – 110,1, у США – 164,8, Нідерландах – 189,6, а в Данії – 377,4 кг [1].

Зменшення виробництва м'яса і м'ясопродуктів позбавляє населення найцінніших продуктів харчування, від чого значно залежать демографічна ситуація, добробут населення, тривалість його життя, міцність здоров'я, працездатність і рівень загального професійного розвитку. М'ясо і м'ясопродукти – це найвисококалорійніші продукти харчування. Завдяки їм людина більше ніж на 30% задовольняє свої потреби в калоріях. Для повноцінного харчування людина повинна споживати щоденно мінімум 100 г білка, у тому числі 70 г тваринного походження. Тому в багатьох країнах споживання м'яса на душу населення досить високе. Наприклад, у середньому в Європі воно становить 83,5 кг, у тому числі в

Австрії – 108 кг, Бельгії – 120, в інших країнах 85-100 кг. У Черкаській області виробництво продукції тваринництва на одну особу у 2007 р. становило 23,08 кг (52,4% порівняно з 2004 р.) [6].

Тваринницьку продукцію заготовляє й переробляє м'ясна промисловість. Сьогодні вона працює на застарілому обладнанні, відсталих технологіях, із недостатньою організацією виробництва й управління. Головними типами підприємств галузі є м'ясокомбінати, у яких поєднують перинну і вторинну переробки м'яса. У структурі їхньої продукції – м'ясо, ковбаси, консерви і м'ясні напівфабрикати. Поряд з ними працюють також м'ясопереробні заводи, ковбасні фабрики, які виробляють товарну продукцію з м'яса, що надходить від населення. Заготівлею худоби у населення займаються також підприємства споживчої кооперації, які мають невеликі переробні підприємства і ковбасні цехи. На частку м'ясокомбінатів потужністю 70-100 т м'яса за зміну припадає тільки 20% виробництва всієї м'ясної продукції, решту виробляють на малих і середніх підприємствах. Як уже зазначалося, м'ясокомбінати та великі підприємства м'ясної промисловості зосереджені переважно в містах, а елементарні м'ясопромислові територіальні системи сформувались у приміських зонах у складі великих м'ясокомбінатів, які є їхніми інтеграторами, та господарств–постачальників сировини. Через процеси інтеграції, комплектування, кооперування і комбінування сформувались ското- і свиновідгодівельні комплекси, до складу яких входили спеціалізовані ферми з вирощування і відгодівлі великої рогатої худоби і свиней. Унаслідок реформування колгоспів і міжгосподарських підприємств усе тваринництво перейшло у приватний сектор і, цілком природно, не може компенсувати його поголів'я в громадському секторі.

Основні проблеми м'ясопродуктового підкомплексу – це дуже великі деструктивні зміни в його розвитку. Насамперед потрібно назвати великі диспропорції між виробничими потужностями переробних підприємств і наявними сировинними ресурсами, між розвитком тваринництва і кормовиробництва. Отже, головним у розвитку м'ясопродуктового підкомплексу повинно бути збалансування всіх його галузей і складових частин.

До негативних явищ у м'ясопродуктовому підкомплексі належить вкрай недосконала структура м'ясних ресурсів, висока питома вага птиці і низька – свинини, яловичини, баранини. Тому наступними роками необхідно суттєво поліпшити кормову базу збільшенням виробництва польових, лукопасовищних і промислових кормів, збалансуванням їх за кількістю білка та інших мікроелементів, розширенням прощі пасовищ та їхнього докорінного поліпшення, і передусім – для випасу великої рогатої худоби й овець, що сприятиме зростанню їхнього поголів'я. Водночас треба поглиблювати спеціалізацію господарств на м'ясному скотарстві, свинарстві й птахівництві, значно підвищити питому вагу свинарства і скотарства у м'ясних ресурсах.

Це потребує проведення виваженої економічної політики, метою якої має бути створення висококонкурентного виробництва й забезпечення населення України високоякісними продуктами харчування.

Враховуючи нинішній стан справ у м'ясопродуктовому під комплексі, необхідно вирішити такі важливі проблеми:

- оптимізувати структуру виробництва м'ясної продукції;
- поглибити інтеграцію галузі тваринництва з м'ясопереробними підприємствами;
- підтримувати розвиток ринку м'ясної продукції;
- створювати досконалу систему сільськогосподарських ринків.

У ринкових умовах кожен виробник намагається продати свою продукцію, тому кінцева економічна ефективність формується у сфері її реалізації. В Україні останніми роками допущене істотне порушення паритету цін не на користь сільського господарства. Воно є результатом впливу низки чинників, безпосередня дія яких спрямована на зростання собівартості сільськогосподарської продукції, а отже, і на зниження доходів аграрних підприємств.

Кон'юнктуру, яка склалася відносно зростання собівартості, можна пояснити низкою причин: по-перше, нестабільністю цін на корми; по-друге, підвищенням цін на промислові засоби виробництва (особливо на електроенергію, паливо, ветмедикаменти, послуги сторонніх організацій); по-третє, скороченням пропозиції м'ясо-сировини вітчизняного виробництва на ринку з одночасним зростанням споживчого попиту; сезонним зниженням цін – із травня на ринок надходить «більше м'яса», тому ціни знижуються приблизно до 30% порівняно зі середньорічними. У товаровиробників зникає мотивація до збільшення його виробництва. Становище погіршується зростанням дебіторської заборгованості. Через відсутність грошових засобів переробники не мають можливості своєчасно розрахуватися за сировину. Отже, одним із шляхів збільшення прибутку є зниження собівартості продукції. Собівартість продукції тваринництва залежить від суми витрат на її виробництво та обсягів валового виходу продукції. Отож, найдоцільнішими варіантами спаду собівартості одиниці сільськогосподарської продукції за одночасного зниження невиробничих витрат є зростання кількості виробленої продукції за незмінних витрат. Фінансово-економічні показники реалізації продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області відтворено у таблиці.

Таблиця

Фінансово-економічні показники реалізації продукції тваринництва
в сільськогосподарських підприємствах Черкаської області*

* Складена за даними Головного управління статистики у Черкаській області [2].

Собівартість 1 ц тваринницької продукції на підприємствах Черкаської області зростає: у 2007 р. на 11% – м'ясо свинини і 18% ВРХ, реалізаційні ціни 1 ц продукції відповідно знизилась – 28 і 3%. Така ситуація призвела до негативного фінансового результату діяльності тваринницького підкомплексу в Черкаській області. Цей процес відбувається обернено до звичайного.

Показник	Реалізація свиней на м'ясо				Реалізація ВРХ на м'ясо			
	2005 р.	2006 р.	2007 р.	Відхилення 2005 р. (+;-) 2007 до	2005 р.	2006 р.	2007 р.	Відхилення 2007 до 2005 р. (+;-)
Середньо-річне поголів'я, гол.	82157	96427	128369	46212	112036	104910	103875	-8161
Виробництво продукції, ц	353825	83996	116358	-237467	168761	165127	157652	-11109
Собівартість 1ц, грн	727,07	738,91	805,85	78,78	695,04	802,9	822,4	127,36
Реаліз. ціна 1ц, грн	865,28	693,28	624,05	-241,23	553,96	496,01	537,98	-15,98
Сума прибутку, тис. грн	5203,4	-	-	-	-	-	-	-
Сума збитку, тис. грн	-	7080,6	36201	30997,6	4355	36567	54349,8	49994,8
Рівень рентаб., %	12,4	-7,3	-28,7	-28,7	-13,1	-27,8	-34,6	-21,5

Висновки. Результати дослідження показали, що за досліджуваний період виробництво м'яса свинини та ВРХ у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області помітно зменшились. Розвиток тваринництва можливий лише за умов удосконалення організації та функціонування аграрних підприємств, спрямованих на усунення сезонності виробництва, зростання продуктивності тварин і поліпшення якості продукції, що своєю чергою сприятиме підвищенню ефективності виробництва м'яса та покращанню кінцевих фінансових результатів.

Бібліографічний список

1. Сільське господарство України за 2006 рік : стат. щорічник. – К. : Державний комітет статистики України, 2007.
2. Статистичний щорічник Черкаської області за 2007 рік. – Черкаси, 2008.

3. Галич О. А. Управління конкурентоздатністю тваринницького продуктового підкомплексу в ринкових умовах / О. А. Галич // Регіональні перспективи. – 2006. – №3-5 (40-42). – С. 259-264.
4. Мазуренко О. В. Стан і напрями розвитку м'ясопродуктового підкомплексу в Україні / О. В. Мазуренко // Економіка АПК. – 2006. – № 8. – С. 59-65
5. Місюк М. В. Регіональний вибір напрямів відродження свинарства / М. В. Місюк // Економіка АПК. – 2005. – № 10. – С. 39-41
6. <http://www.minagro.gov.ua>.
7. Семенда Д. К. Аграрна економіка / Д. К. Семенда, О. І. Здоровцов. – Умань, 2005.
8. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання (собівартості продукції, робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств // Агрокомпас. – 2001. – № 7. – С. 27-31.

Рудь О. Пути увеличения производства и снижения себестоимости продукции мясопродуктового подкомплекса

Мясопродуктовый подкомплекс – один из наиболее мощных специализированных подкомплексов АПК. Его формирование обусловлено высокоинтенсивным развитием животноводства, довольно существенной плотностью мясного скотоводства, свиноводчества, овчарства и птицеводства, высоким уровнем развития мясоперерабатывающей промышленности и обслуживающих отраслей в экономических районах и областях. Производство мяса и мясопродуктов – одно из наиболее важных направлений специализации агропромышленного комплекса Украины, определяющих его участие в общественном и территориальном делении труда.

Ключевые слова: мясопродуктовый, производство, себестоимость, реализация, переработка, продукция, структура.

Rud' O. Spetial ways of formulating the meat food subcomplex

Meat food subcomplex is one of the more powerful specialized subcomplexes. His forming predefined highly by intensive development of stock-raising, considerable enough closeness of the meat cattle breeding, pig breeding, sheep breeding and poultry farming, high level of development of meat of processing industry and attendant industries in economic districts and areas. Production of meat and meat products is one of important directions of specialization of Ukraines agroindustrial complex which determines its participating in economic districts and areas.

Key words: meat food, production, prime price, meat, realization, processing, products, structure.